VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS- OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Bilagsrapport

Tandplejeordninger i andre lande

Tabeller og figurer for Danmark, Sverige, Norge, England, Tyskland og Nederlandene

Lone Bilde, Morten Bonde Klausen og Emilie Hjermitslev Jonsen

Tandplejeordninger i andre lande – Tabeller og figurer for Danmark, Sverige, Norge, England, Tyskland og Nederlandene

© VIVE og forfatterne, 2018

e-ISBN: 978-87-7119-548-4

Forsidefoto: Ricky John Molloy
Projekt: 301184

VIVE – Viden til Velfærd
Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K
www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport indeholder oversigtstabeller og figurer fra Bilde, Klausen & Jonsen (2018), ”Tandplejeordninger i andre lande – Kortlægning og analyse af tandplejeordningerne i Sverige, Norge, England, Tyskland og Nederlandene”.

Desuden er tal og øvrige data for Danmark taget med i oversigterne i bilagsrapporten her.

Pia Kürstein Kjellberg
Forsknings- og analysechef for VIVE Sundhed
2018

Indhold

1 Landene i tal 5
2 Brugerbetaling og kriterier for tilskud 6
3 Etableringsret, aflønning af tandlæger og prisfastsættelse 7
4 Prisudvikling og sammenligning 8
5 Forbrugsmønstre og tandsundhed 10

1 Landene i tal

Tabel 1.1 Landene i tal

	Danmark	Sverige	Norge	Tyskland	Neder-landene	England (UK)[1]
Befolkningsstørrelse (2016)	5,7 mio.	9,9 mio.	5,2 mio.	82,7 mio.	17 mio.	55 mio. (65,6 mio.)
Befolkningstæthed (antal pr. km²)	135	24	15	236	505	427 (274)
Antal (aktive) tandlæger pr. 100.000 indbyggere (2016 eller seneste år)	74[2]	84	101	89	55	53[3]
Antal kliniske tandteknikere pr. 100.000 indbyggere	20 (2008)	16 (2008)	14 (2013)	72 (2011)	30 (2011)	(10 (2014))
Antal tandplejere pr. 100.000 indbyggere	15 (2008) 42 (2015)	40 (2010)	18 (2013)	0,7 (2011)	19 (2011)	(10 (2014))
BNP pr. indbygger, købekrafts-justeret USD (2017)	50.549	50.070	60.978	50.715	52.941	(43.877)
Sundhedsudgifter i % af BNP (2016)	10,4 %	10,9 %	10,5 %	11,3 %	10,4 %	(9,9 %)
Tandplejeudgifter i % af BNP (2016)	0,5 %	0,60 %	0,50 %	0,70 %	0,40 %	(0,50 %)
Tandplejeudgifter i % af totale sund-hedsudgifter (2016)	4.4 %	5,50 %	5,20 %	7,20 %	4,30 %	n.a.
Egen andel % af totale tandplejeud-gifter (2011 eller senere)	73 %	61 % (2015)	70 % (2015)	26 % (2011)	18 % (2011)	n.a.

Note: [1] Hvor kun findes for UK, står de i parentes.

[2] Tal for Danmark er fra 2014 og er "praktiserende tandlæger". Et udtræk fra http://esundhed.dk/sundhedsaktivitet/arbejds-marked/arbejdsstyrke/Sider/Arbejdsstyrken-af-sundhedsuddannede.aspx viser, at der i 2015 var 4.996 aktive tandlæger i DK svarende til 88 tandlæger pr. 100.000 indbyggere. Ligeledes var der 2.451 aktive tandplejere i 2015 svarende til 42 tandplejere pr. 100.000 indbyggere. Ifølge OECD Health Data var der i 2015 78 aktive tandlæger pr. 100.000 indbyggere

[3] Number of "practising dentists". Tal for "aktive" findes ikke i statistikken

2 Brugerbetaling og kriterier for tilskud

Tabel 2.1 Brugerbetaling og kriterier for tilskud

	Danmark	Sverige	Norge	England	Tyskland	Nederlandene
Brugerbetaling (voksentandpleje)	Samfinansiering med offentligt tilskud for nogle ydelser. For andre ydelser fuld brugerbetaling.	Ja men begrænses af lofter: Op til 3.000 SEK fuld brugerbetaling, fra 3.000-15.000 SEK 50 % brugerbetaling, over 15.000 SEK dækkes 15 % brugerbetaling på tandlægeregningen.	Fuld brugerbetaling. Enkelte diagnose- og patientgrupper kan få tilskud. De skal dog, i tilfælde af at tandlægens pris er højere end den offentlige takst, selv betale forskellen.	Fire brugerbetalingskategorier. Hver især fast betaling for en pakke af ydelser, som patienten medfinansierer. Jo mere kompleks behandlingen er, jo højere betaling.	Basal tandpleje har ikke brugerbetaling. Øvrige ydelser har delvis brugerbetaling.	Voksentandpleje er ikke dækket af den lovpligtige sygeforsikring. Brugen af supplerende tandplejeforsikringer er derfor udbredt, mens brugerbetaling bruges af et mindretal.
Kriterier for tildeling af offentligt tilskud	Børn og unge under 18 år er fuldt dækkede. Visse grupper af (udsatte) voksne er helt eller delvist dækket. Differentieret tilskud i henhold til "risiko" ("stoplyset").	Børn, unge og visse udsatte grupper af voksne er fuldt dækket. I voksentandpleje er der beskyttelse mod høje udgifter ("högkostnadsskydd"). Der er forskellige brugerbetalingslofter, og staten betaler delvist tilskud over disse lofter. Brugerbetalingsloftet beregnes ud fra centralt fastsatte referencepriser. Årligt "tandlægetjek" kan fås til at betale for tandundersøgelser.	Børn og visse udsatte grupper af voksne er fuldt dækket. Voksne med visse diagnoser er helt eller delvist dækket. Diagnosen skal dokumenteres klinisk.	Børn og unge samt specialisttandpleje er fuldt dækket. Tandlægen skal have en kontrakt med sundhedsmyndighederne (NHS).	Forsikringsdækning (lovpligtig).	Forsikringsdækning (lovpligtig) (kun børn er dækket).
Ydelser/patientgrupper, der er helt eller delvist dækket af offentligt tilskud	Børn og unge har ret til gratis tandpleje og tandregulering Tandundersøgelser, cariesbehandling og tandrensninger er delvist dækket. Ekstra tilskud til unge. Desuden omsorgstandpleje samt ekstra tilskud til økonomisk mindre bemidlede (fx kontanthjælpsmodtagere	Børn og unge indtil det fyldte 22. år har gratis tandpleje. Desuden er specialist- og omsorgstandpleje dækket af landstingene. Under Forsäkringskassan har ældre og unge generelt et større offentligt tilskud.	Børn indtil det fyldte 18 år har gratis tandpleje (ikke tandregulering). Der gives ekstra tilskud til unge på 19-20 år samt til patienter i 15 diagnosegrupper, samt visse andre grupper.	Børn og unge indtil det fyldte 18. år har gratis tandpleje. Desuden dækkes gravide kvinder, hospitalsindlagte patienter samt unge under uddannelse (under 19 år).	Børn har gratis tandpleje. Voksnes basaltandpleje er fuldt dækket af lovpligtig sygeforsikring, øvrige tandplejeydelser dækkes delvist (som andel af tandlægens pris eller et fast beløb)	Børn er dækket af den lovpligtige sygeforsikring

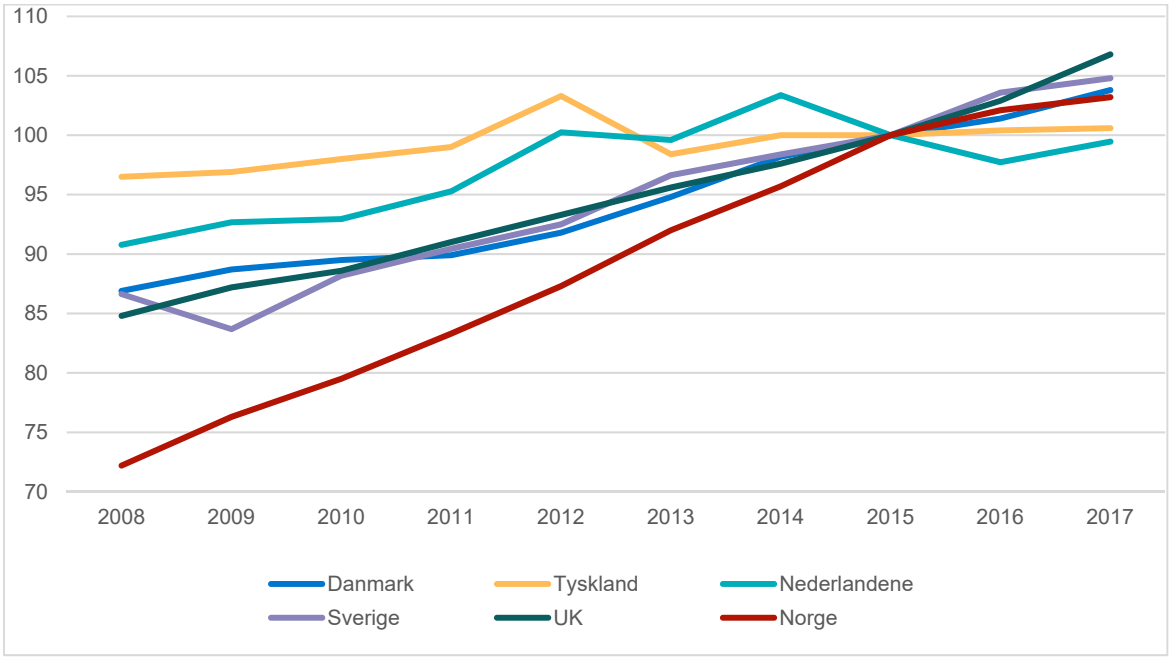
3 Etableringsret, aflønning af tandlæger og prisfastsættelse

Tabel 3.1 Etableringsret, aflønning af tandlæger og prisfastsættelse i voksentandplejen

	Danmark	Sverige	Norge	England	Tyskland	Nederlandene
Etableringsret	Nej, man skal have autorisation som tandlæge. Ifølge lov fra 2013 hviler ansvaret for tandplejeeller tandlægepraksis på den eller de ejere, der er registreret under tandlægepraksis eller tandplejepraksis.	Fri	Fri	Fri	Fri	Fri
Aflønning af tandlæger	Børnetandplejen: rammebudget Voksentandplejen: Fee-for-service	Folktandvården: rammebudget Voksentandplejen: "Fee-for-service"	Fylkestandplejen: rammebudget Voksentandplejen: "Fee-for-service"	Community Dentists: rammebudget Privatsektor: "Fee-for-service" Tandlæger med NHS aftale: Aflønning med en pris pr. tandplejeenhed, ("Unit of dental activity") i NHS-systemet	"Fee-for-service" I henhold til nationalt bestemte prislister med point pr. ydelse (BEMA-Z listen og GOZ listen) og regionalt forhandlede priser pr. point	"Fee-for-service"
Prisfastsættelse (voksentandpleje)	Overenskomstfastsatte priser for tilskudsberettigede ydelser. Fri prissætning for øvrige ydelser.	Fri prisfastsættelse, men det offentlige tilskud til borgeren beregnes ud fra referencepriser. Derfor ligger tandlægepriserne i realiteten tæt på referencepriserne.	Fri prisfastsættelse. Det offentlige tilskud for specifikke grupper/diagnoser fastsættes efter referencetakster – patienten betaler forskellen mellem tilskud og tandlægens pris.	Regulerede priser for de tandlæger, der har kontrakt med NHS. For øvrige tandlæger fri prisfastsættelse.	Priser reguleres efter et centralt fastsat pointsystem (BEMA-Z listen og GOZ listen). Prisen pr. point fastsættes regionalt og afhænger af historik og lokalt omkostningsniveau.	Nationalt fastsatte maksimumspriser.

4 Prisudvikling og sammenligning

Figur 4.1 Udvikling i forbrugerpriser på tandplejeydelser, 2008-2017 (2015 = indeks 100)

Note: Årligt gennemsnit af harmoniserede indicerede forbrugspriser (2015 = 100).
Kilde: Eurostat 2018 (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu).

Tabel 4.1 Sammenligning af købekraftsjusterede priser på tandplejeydelser for år 1999 og 2013 på tværs af de individuelle lande (Tyskland = indeks 100)

	Tyskland		Danmark		Nederlandene		Storbrittanien	
Tandplejeydelse/år	**1999**	**2013**	**1999**	**2013**	**1999**	**2013**	**1999**	**2013**
Udvidet tandundersøgelse samt diagnosticering af ny patient	100	100	101	115	211	105	108	51
To-fladet plastfyldning tand 45	100	100	113	148	68	140	99	123
Rodbehandling tand 46	100	100	88	133	153	103	102	29
Krone tand 21	100	100	151	109	88	94	38	54

Note: [1] Består af anamnese, ekstra-oral og intra-oral undersøgelse, røntgenbillede, dokumentation og forløbsplanlægning.
[2] Består af patientinformation, farveafgørelse, bedøvelse, påsætning af kofferdam, fjernelse af caries og forberedelse af hullet. Viderebehandling af hulrummet i tanden og påsætning af matrixbånd, afgørelse af tilstanden af hulvæggen, fyldning af hullet og polemisering, funktionskontrol med okklusal konturering. Finpudsning af fyldningen og afslutningsvis fluortilsætning.
[3] Består af patientinformation, bedøvelse, påsætning af kofferdam, klargørelse af tand og åbning af pulpakammeret for at få adgang til nervekanalen. Fjernelse af nervevæv og bakterier i kanalen, røntgenbillede og midlertidig fyldning.
[4] Består af patientinformation, bedøvelse aftryk til midlertidig krone, klargørelse af tand, afgørelse af tandfarve, aftryk- af over- og underkæbe til at lave modellen. Fremstilling og indsætning af midlertidig krone, afprøvning af tandkrone, funktionskontrol med okklu-sionsslibning, finpudsning: Kronen er en kombination af guld og porcelæn.

Kilde: Udarbejdet på basis af Klingenberger, Schneider, M., Hoffmann, U. & Köse 2015.

Tabel 4.2 Prisudvikling af tandplejeydelse (%) i Tyskland, Danmark, Nederlandene og Storbritannien

	Tyskland	Danmark	Nederlandene	Storbrittanien
Tandplejeydelse/periode	**1999-2013**	**1999-2013**	**1999-2013**	**1999-2013**
Udvidet tandundersøgelse samt diagnosticering af ny patient	168 %	207 %	34 %	26 %
To-fladet plastfyldning tand 45	-19 %	6 %	66 %	1 %
Rodbehandling tand 46	132 %	250 %	56 %	-33 %
Krone tand 21	33 %	-4 %	42 %	92 %

Kilde: Udarbejdet på basis af Klingenberger, Schneider, M., Hoffmann, U. & Köse 2015.

5 Forbrugsmønstre og tandsundhed

Tabel 5.1 Forbrugsmønstre og tandsundhed

		Dan-mark	Sverige	Norge	England (UK)[1]	Tysk-land	NL
Frekvens for tandlægebe-søg	Været til tandlægen inden for de seneste 24 eller 12 måne-der (voksne)	24 mdr. 80 % (2017)[I]	24 mdr. 69 % (2015-16)[1] 12 mdr. 71 % (2009)[3]	24 mdr. 88 % (2013)	24 mdr. 51 % (NHS) (2016-17)[2] 12 mdr. 64 % (2009)[3]	12 mdr. 77 % (2009)[3]	12 mdr. 83 % (2009)[3]
	Været til tandlæge mere end 2 gange de seneste 12 mdr.	17 % (2009)[3]	27% (2009)[3]	n.a.	n.a.	18 % (2009)[3]	47.% (2009)[3]
Adgang til tandlæge (selvoplevet)	Andel med adgang til tand-læge, hvis behovet opstår	97 % (2009)[3]	97 % (2009)[3]	n.a.	(87 %) (2009)[3]	96 % (2009)[3]	97 % (2009)[3]
	Andel, der kan nå en tand-læge inden for 30 minutter	89 % (2009)[3]	91% (2009)[3]	n.a.	(82 %) (2009)[3]	94 % (2009)[3]	94 % (2009)[3]
	Andel, der oplever udækket behov for tandpleje	3,7 % (2016)[4]	3,5 % (2016)[4]	3,6 % (2016)[4]	(1,4 %) (2016)[4]	0,6 % (2016)[4]	0,3 % (2016)[4]
	Andel, der angiver, at årsagen til ikke at gå til tandlæge de seneste 2 år er, at det er for dyrt	26 % (2009)[3]	24 % (2009)[3]	n.a	(15 %) (2009)[3]	7 % (2009)[3]	4 % (2009)[3]
Tandsundhed	Andel af cariesfri 12-årige (DMFT = 0)	79 % (2017)[II]	68 % (2016)	60 % (2017)	68 % (2013)	81 % (2014)	73 % (2011)
	Gennemsnitlig DMFT for 12-årige	0,39 (2017)[II]	0,69 (2016)	0,9 (2017)	0,8 (2013)	0,5 (2014)	0,7 (2011)
	Andel med carieserfaring blandt 12-årige	21 % (2017)[II]	32 % (2016).	40 % (2017)	32 % (2013)	19 % (2014)	27 % (2014)
	Gennemsnitlig DMFT for 35-44-årige	n.a.	n.a.	n.a.	n.a	11,2 (2014)	n.a
	Andel af 65-74-årige med 20 eller flere naturlige tænder	69 % (2017)[I]	84,4 (2016)	70 % (2017)	n.a.	n.a.	66 % (2008)
	Tandløshed 65+-år	5,7 %[5] 17,9%[6] (2017)[I,]	13 % (2009)	4,6 % (2012)[5]	36 % (2018)	12,4 % (2014)[5]	53 % (2009)[6]

Note: Tal for UK er i parentes.
[1] personer, der har anvendt tandplejechecken.
[2] Kun for NHS-patienter.
[3] Eurobarometer (2010).
[4] EUROSTAT (2018)
[5] Blandt 65-74-årige.
[6] Kun personer på 75 år og derover.

Kilde: For Danmark specifikt: I: Sundheds- og Sygelighedsundersøgelsen (SUSY) (2017), II: Sundhedsstyrelsens Centrale Odontologiske Register (2017)

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS- OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD